

♦♦♦ KÄFER ISTVÁN

Lexikonok békesszolgálati lehetősége

Magyar–szlovák jegyzetek Beke Margit kézikönyvéhez
kitekintéssel a szlovák katolikus lexikonra¹

V.

Hiányzik a szlovák lexikonból HAVRAN Károly (1889–1938?), Sopornya, Krakován, Selmecebánya, Újvároska káplánja, Láb plébánosa, HEBENSTREIT Ferenc (1860–1913), Dunaszerdahely, Nagylég, Misérd káplánja, HEGEDŰS Gergely (1835–1901), Nagyemőke plébánosa, HEGEDŰS János (1864–1948), nyitrai egyházmegyésként Nagybossány, Bán káplánja, HEGYI Ignác (1827–1903), Sopornya plébánosa, az Ürményi Espereskerület esperese, HEGYI Jenő (1880–1959) pápai kamarás, Nyárasd plébánosa, HEGYI József (1835–1901), Viszoka plébánosa, Hrahovistye adminisztrátora, HELCZ János (1845–1921) pozsonyi kanonok, HELL Ferenc (1884–1970), aki Misérden és Ipolyságon is káplánkodott, HERBSZT József (1859–1930), Vajka, Szentmihályfa plébánosa, HERBA Rajmund (1891–1938?), aki szolgálati helyei (Csejte, Tapolcsány, Pöstyén, Cseszte, Bucsány, Brezova) alapján szlovákul is pasztorált, HERMÁN József (1848–1925), aki filozófiát tanított a nagyszombati gimnáziumban és Somorján is káplánkodott, HERMANN József (1878–1918), aki Handlován kezdte papi szolgálatát, majd Verebélyen és Selmecebányán folytatta, HERNITZ József (1881–1965), aki Modorban tanárkodott.

HERODEK, Anton (1872. február 7., Szob, Hont m. – 1951. november 7., Illésháza, Pozsony m.) esperes, történész. 1895. március 10-én szentelték pappá Esztergomban. Nagykér, Hidaskürt plébánosa, adminisztrátor, majd plébános (Pozsony) Eperjesen, a Vágsellyei

¹ Az I–IV. rész a *Magyar Sion* 2013–2014. évfolyama 1–2. számaiban jelent meg.

Espereskerület espereshelyettese, majd esperese (1914), Farkas plébánosa. 1922-től zsinati vizsgáztató, 1932-től Ebed plébánosa. A szlovák lexikon szerint alkalmi írásai jelentek meg az egyházi sajtóban. Főként a XV. századdal, a huszitákkal foglalkozott. Példaként említi a lexikon a *Topografická obchôdzka Slovenskom po staropohanských stopách* (Topográfiai körséta Szlovákiában az őspogányság nyomain).²

Nem szerepel a *Lexikón...*-ban HEROLD Hermann Ármin (1873–1957), aki állomáshelyei (Szenic, Holics, Bazin) okán bizonyára szlovákul is pasztorált, és 1922-ben hittanárokat vizsgáztató bizottsági tag, 1933-ban nagyszombati szentszéki ülnök volt.

HÉSEK, Matej (1899. február 23., Kutti, Nyitra m. – 1973. január 26., Kutti³) középiskolai tanár, író, fordító, történész. Gimnáziumba Szakolcán, Pozsonyban, végül Esztergomban járt. Ott kezdte teológiai tanulmányait is, majd Innsbruckban folytatta, ahol 1914. július 26-án pappá szentelték, és 1916-ban doktorrá avatták. 1917-ben Selmecebányán szlovák káplánként kezdte papi szolgálatát, ugyanakkor tábori lelkész is volt. 1918-ban Holicson lett káplán és a szakolcai gimnáziumban szlovák- és hittanár, egészen 1946-ig. 1937-től Nagyszombatban a hittanárokat vizsgáztató bizottság tagja. 1939-ben asszesszorrá nevezték ki. A szlovák lexikon (Róbert Letz) részletesen beszámol pedagógiai és irodalmi munkásságáról, ami becses adalékul szolgál az államfordulat éveinek szlovák–magyar egyháztörténetéhez. 1924 óta a szlovák tanárok egyesületének aktív tagja és a két háború között Szakolca képviselő-testületében is szerepet vállalt. A város közkedvelt, megbecsült pedagógusa volt. Saját műveit folyóiratokban (*Katolícke noviny*, *Svätá rodina* [A Szent Család], *Orol* [Sas]) publikálta. Önálló kötete, a *Pieseň nemej matky* (A néma édesanya dala) meditációs költészet prózában. Lefordította Szalézi Szent Ferenc Filoteáját, F. Hoffmann

² *Lexikón...* 476–477. has. (Róbert LETZ). Az adatok ellentmondóak. Először is a szlovák lexikon nem közli pontosan állomáshelyeit, és az is kérdés, miért szerepel egyáltalán hasábjain. Netán publicisztikai tevékenységének, egyetlen írásának említése okán? A mi lexikonunk természetesen nem tud szlovák nyelvű munkáiról, és azt közli, hogy ebedi plébánosként 1935-ben nyugdíjba vonult, de idézett cikke 1944-ben jelent meg Szlovákiában, amikor Ebed Magyarországhoz tartozott.

művét németből, Müller Lajos munkáját pedig magyarból. Irodalmi munkássága tulajdonképpen pedagógusi tevékenységét szolgálta, hiszen fordításait az ifjúságnak szánta. Kéziratban maradt 500 oldalas honismereti munkája szülőhelyéről értékes helytörténeti adatokat rögzít. Elkötelezett szlovák nemzetudata ellenére nem fordult szembe a magyar kultúrával. Életművének feldolgozása a szlovák kutatás adóssága is, hiszen érdemi szakirodalom nincs róla.

Művei: 1. *Pieseň nemej matky* (A néma édesanya dala; Trnava 1932). 2. *Filotea* (Spolok Sv. Vojtecha; Trnava 1922, 1946). 3. *Odmena ctnosti* (Az erény jutalma; 1924). 4. Müller Lajos, *Sväté putá* (Szent bilincsek; 1943).

Irod.: Palkovič, K., *Spomienka na Th.Dr. Mateja Héseka* (Emlékezés Matej Hésekre), in *Katolícke noviny* 108 (1993) 9. sz.

Helye lenne a szlovák lexikonban HETYEI Samu (1845–1903) pécsi megyéspüspöknek, aki 1870-től lényegében Nagyszombatban működött gimnáziumi tanárként, majd irodaigazgatóként, HEVES Józsefnek (1875–1917), aki szlovák nyelvterületen (Nagykosztolán, Szuha, Nagysenkvic, Hrachovistye,⁴ Modor), HIDVÉGHY Árpád Sándornak (1872–1907?), Bélabánya plébánosának, HILBERT János (1864–1927) lamacsi plébánosnak, HLADIK Ágostonnak (1875–1947), aki a pozsonyi Szentháromság-templom plébánosa és a pozsonyi *Szent Szív* c. katolikus hetilap szerkesztője volt. Lexikonunk három HLAVATHY-ja közül az idősebb HLAVATHY József (1867–1931) névrokonával azonos helyen, Sellyén született, és nyilván szlovákul is pasztorált Nagykosztolány, Selmecebánya, Istvánfalva⁵) szolgálati helyein.

HLAVATÝ, Jozef (1898. április 1., Sellye,⁶ Nyitra m. – 1966. május 6., Sellye) pedagógus, a szlovák cserkészlet szervezője. 1922. június 29-én szentelték pappá. Zenetudományi tanulmányokat folytatott a római Instituto di Musica Sacra-ban. Káplán volt Pozsony–Blumentálban, 1928-ban prefektus a szemináriumban Nagyszombatban és iskolai hitoktató. 1930-ban a Szered melletti Nagysúr

³ Lexikonunkban Heszek (Hések) Mátyásként szerepel. Születési helyének nevét a XX. század elején magyarították Jókútra.

⁴ Szárazpatak, Nagysenkőc, Borsós magyarosítás előtti magyar neve.

⁵ A lexikonunkban jelzett Istvánfalva Csehszlovákiában az 1913-ban magyarított Nyitra megyei Szent-istvánfalva formában szerepel. Ennek eredeti magyar neve *Popudín* volt, ma Popudinské Močidľany.

⁶ Vágsellye eredeti magyar neve.

káplánja. 1931-ben a pozsonyi Notre Dame intézet igazgatója, ahol hittant tanított, ezt tette a pozsonyi állami reálgimnáziumban is. 1934-től a Szent Erzsébet-templom, a népszerű Kék templom⁷ adminisztrátora, 1938-tól a népiskolai hittanárokat felügyelő bizottság tagja. Gregoriánt és esztétikát tanított a pozsonyi egyetem hittudományi karán, majd a Zenei és Dramatikai Akadémián, a konzervatórium elődjén. A katolikus szlovák cserkészlet aktivistája, parancsnoka és országos vezetője volt. Ő szerezte a szlovák cserkészek himnuszát is, szerkesztette a *Skaut* (A Cserkész) című lapot, és a Hlinka-gárda ifjúságának szellemi vezére volt. *Takto my spievame* (Így éneklünk mi) címmel 1940-ben éneklészetet is adott ki. Zenekritikáiban főleg a pozsonyi opera előadásaival foglalkozott, és rádióelőadásokat is tartott. Életműve mindmáig feldolgozatlan, nyilván a Hlinka-mozgalomban kifejtett tevékenysége miatt.

HLAVATÝ, Štefan (1876. december 16., Széleskút, Pozsony m. – 1923. június 20. Pozsony) szlovák nyelvtudós, hittanár. Középiszkolai tanulmányait Szentgyörgyön és Pozsonyban, a teológiát Esztergomban végezte. 1902. november 5-én szentelték pappá. 1915-től szlavisztikát és klasszika filológiát végzett a budapesti egyetem bölcsészkarán, és 1919-ben doktorált. Szenicen, Garamkövesden és Szentendrén káplánkodott. 1907–1917 között a budapesti Szent István Kórház káplánja volt. A Magyar Vöröskereszt Háborús Emlékérmével tüntették ki, valószínűleg imakönyvkiadása elismeréséül. Budapesten kapcsolatot tartott a szlováksággal, és magyar összeköttetéseit, műveltségét, tudományos munkásságát az új Csehszlovákiában a szlovák nyelvvelés szolgálatába állította. Együttműködött a szlovák vasúti terminológia⁸ megteremtésében, kísérletet tett a Cirill–Metód korabeli ószláv és a szlovák nyelv kontinuitásának bizonyítására. Ezt a munkáját magyarról fordították szlovákra, minden bizonnyal doktori disszertációja volt. Elvetette a nyelvi csehszlovákizmust, és a szlovákot a délkeleti szláv nyelvek közé

⁷ Vö. HALKO, Jozef, *A pozsonyi Szent Erzsébet-templom története* (ford. Käfer István; METEM–Szt. István Társ., Budapest 2007) 102–103. Az első plébános Karol Martini lett, aki engedelmességre az egyházi hatóságnak, szlovák plébániává alakította a templom környékét. Ebben nyilván káplánja is segítette. Hal'ko azonban nem említi Jozef Hlavatýt.

⁸ Vö. VIEST, Ivan, *Maďarsko–nemecko–slovenský železničný slovník* [Magyar–német–szlovák vasúti szótár] (Turč, Sv. Martin 1919) (továbbiakban: *Slovník*).

sorolta. Munkásságának, különösen naplójának feldolgozása hozzásegítene az államfordulat Magyar–szlovák összefüggésrendszerének, benne a katolikus papság szerepének megismeréséhez.

Művei: 1. *A tót főnévi ragozás fejlődése tekintettel a paradigmák egymásba olvadására* (Budapest 1919). 2. *Vývoj skloňovania podstatných a prídavných mien slovenských* (Trnava 1922). Naplója: *Z môjho denníka*, in *Národné noviny* (1921) 52/3–4. Fordítása: Reviczky Aladár, *Pane, zmiluj sa nad nami* (Spolok Sv. Štefana, Budapest 1918), az eredeti mű: *Uram, irgalmazz nekünk. Az itthon maradtak imádságai a háború idejére* (Szt. István Társ., Budapest 1914).

Nem került a szlovák lexikonba a miénkben fölöslegesen utalózott HLUSEK István (1894–1936), a Pozsony megyei Nagymagyar,⁹ Vágújhely, Tepla káplánja, a Komárom megyei Jászfalu plébánosa, a minden bizonnyal szlovákul is pasztoráló HOENIG Ferenc (1858–1930), aki Holicson, Stomfán, Vágújhelyen káplánkodott és Nagykosztolány plébánosa lett, HOFFMANN Alajos (1867–1917) Búrszentgyörgy, Úny, Kistapolcsány káplánja, Brockó¹⁰ plébánosa. Hiányzik a *Lexikón...*-ből HOISZIK Imre (1868–1945?) Zohor, Stomfa plébánosa.

HOJČ, Martin (1845. szeptember 6., Privigyé, Nyitra m. – 1912. február 15., Privigyé) szlovák nyelvész, fordító. Elemi iskoláit Privigyén, a gimnáziumot Privigyén és Léván, a teológiát Esztergomban végezte. 1869. július 25-én szentelték pappá. Káplánkodott Szentendrén, Nagylévárdon, Nagytapolcsányban, Udvarnokon,¹¹ plébános Szentmihályúron és egyházkerületi jegyző. Már esztergomi szeminaristaként fordított ógörögből, publikált a *Cyryll a Method* c. folyóiratban és latin ódát írt a *Pamätnica slovenských bohoslovcov na tisícročnú pamiatku sv. Konštantína-Cyryla* (Szlovák kispapok emlékkönyve Szent Cirill ezredéves emlékére). Tanári állást is ígértek neki, de elutasította, mivel feltétel volt, hogy csak

⁹ Lexikonunk itt a második csehszlovák állam hivatalos helynevét használja, pedig a település eredeti, nem magyarított neve *Nagymagyar*, ma az 1960-ban kialakított Zlaté Klasy („Arany Kalász”) része.

¹⁰ Gázlós becsületes ősi magyar neve *Brockó*. Ószombat, ahol Hoffmann Alajos a megtért anabaptisták konventjében tevékenykedett, századokon át *Szobotist* volt magyarul.

¹¹ Lexikonunk Kistapolcsányt és Udvardot említi, a szlovák lexikon nem tud nagymarosi káplánkodásáról. A szlovák lexikonban Szentmihályúr (Michal nad Žitavou) plébánosa. Működésének összefoglalása Vojtech ŠARLUŠKA szócikke alapján készült.

magyarul taníthatott. Tagja lett a szlovák Szent Adalbert Társulatnak. Prédikációi jelentek meg Pavel Blaho *Kazatel'* (Hitszónok) és František Richard Osvald *Kazatel'ňa* (Szószék) c. folyóiratában. 1869-ben hosszabb időre elhallgatott, 1891-ben azonban a *Literárne listy* (Irodalmi Levelek) c. kéthetente megjelenő folyóiratban, a *Kazatel'ňa* mellékletében szerkesztette a *Čítanie pre ľud* (Olvasmány a népnek) c. rovatot. Nyelvészeti munkásságának nagyobb része kéziratban maradt, ami elveszett (Prechádzka po labyrinte etimologičnej sústavy slovenského a príbuzných jazykov – Séta a szlovák nyelv és a rokon nyelvek etimológiai labirintusában), de a megmaradt szómagyarázatokból következtetni lehet az egész munkára, amelyben a más nyelvű megfelelések között magyarok is szerepelnek. Privigye helynevééről és nyelvjárásáról is jelentek meg közleményei, és folytatta Anakreon- és Ovidius-fordításait, amelyekben kombinálta az időmértékes és a hangsúlyos prozódiait. Életműve feldolgozatlan, a kézikönyvadatokon kívül említésre méltó elemzés nem jelent meg róla.

Nem került a szlovák lexikonba HOLCZINGER Ignác (1892–1940), Szomor, Zselíz, Naszvad, Garamkövesd, Illésháza káplánja, a bizonyára szlovákul is tudó HOLÉCZY Ignác (1837–1916), Alsójtató, majd Tallós plébánosa, a Vágsellyei Espereskerület esperese, a biztosan szlovákul is pasztoráló HOLEKSZY József (1838–1896) Selmecebánya, Hradek, Krakován, Csejte szolgálati helyeken, ugyanígy HOLEKSZY József (1892–1956), Nahács¹² plébánosa. Ugyancsak kimaradt a magyarul sokat publikáló HOLLADY Jenő (1860–1912), Nagytapolcsány plébánosa, a papi pályáját szintén Nagytapolcsányban kezdő HOLLÓS Gyula (1888–1959), Hradek, Cseklész plébánosa. Hiányzik a *Lexikón...-ból* HOLLÓS Pál (1873–1915), Selmecebánya adminisztrátora, majd Alsóhámor¹³ plébánosa, HOLMA István (1878–1944), aki 1904-ben a pozsonyi evangélikus líceum hittanára és a Mária Oltalma Intézet káplánja volt. Ugyancsak nem szerepel a bizonyára szlovákul is pasztoráló HOLOVICS Izidor (1896–?), Verebély, Zsitvaújfalu, Varbó káplánja, a nagyszombati szemi-

¹² A község híres plébánosa volt Juraj FÁNDLY, a szlovák nemzeti ébredés jeles képviselője. Vö. *Slovník* 322. has.

¹³ Hodrusbánya helynév 1951–1972 között létezett, a plébános székhelye magyarul *Alsóhámor* volt, ma Hodruša-Hámre, és az Ószombatra magyarított *Szobotist* településen hunyt el.

nárium spirituálisa és a teológia tanársegéde, majd 1936-ban a pozsonyi nagyszeminárium spirituálisa is. Bizonyára szlovákul is pasztorált a lexikonunkban furcsa módon utalóztott HORACSEK József (1854–1933), Laksárújfalu, Morvaszentjános plébánosa, hiányzik HORÁK Ede (1875–1901?), aki 1901-ben Pöstyénben káplánkodott, HORÁNSZKY István (1857–1919), Újlót plébánosa, valamint HORECSNY József Aladár (1883–1943), 1927-ben Nagymodró plébánosa.

HORECZKY Ferenc (1819. augusztus 8., Rohó, Nyitra m. – 1904. június 16., Pozsony) pápai prelátus, pozsonyi prépost.¹⁴ A bécsi Theresianumban filozófiát és jogot tanult, császári és királyi apród volt. A teológiát Nagyszombatban végezte. 1845. április 3-án szentelték pappá. Káplán volt Buda–Krisztinavárosban, majd 1851-től plébános Csejten. 1864-től pozsonyi kanonok, 1898-ban főesperes és káptalani prépost. 1882-től Pozsony városi plébános, teológiai tanár a szemináriumban. 1889-től a pozsonyi Szent Márton Plébánia adminisztrátora, 1891-ben pápai prelátus, 1901-ben cursolai választott püspök. 1887-ben Szokolca városában Gvadányi-emléktáblát lepleztek le, s akkor az ünnevelt rokonaként díszpolgárrá választották. Igen népszerű volt, kiválóan prédikált és énekelt, állandó tagja volt a pozsonyi Dóm restaurálására alakult egyesületnek. Ablakot adományozott a székesegyház főhajójába, amit bárói címere bizonyít.¹⁵

Művei: 1. *Neujahrs-Predigt* (Ofen 1850). 2. *Gvadányi József magyar lovas generális emlékezete* (Pozsony 1887). Cikkei jelentek meg a *Magyar Sion* 1881. és 1887. évfolyamában.

Irod.: MKL V, 27. (Takács Emma); *Lexikon...* 512. h. (Eva Fordinálová).

Nem szerepel a szlovák lexikonban HORNYÁCSEK Pál (1833–1927?), Nagykovalló, Unin¹⁶ plébánosa, HORONY András (1911–1949?), Illésháza plébánosa, akit 1949-ben bebörtönöztek, HORVÁTH Béla János (1855–1934) udvardi káplán, a Nagyszombati Szentszék ülnöke, Felsőzellő plébánosa,

¹⁴ A szlovák lexikon kevesebbet közöl róla, mint a miénk. Gvadányi Józsefről szóló írása nem Budapesten, hanem Pozsonyban jelent meg.

¹⁵ HALKO, Jozef – KOMORNÝ, Štefan, *Dóm. Katedrála Sv. Martina v Bratislave* (Lúč, Bratislava 2010) 91.

¹⁶ Nagyúny a régi magyar Unin magyarított alakja. Születési helye, Coborfalú helyesen Mocsidlan.

HORVÁTH Bonifác Jenő (1867–1913), aki Magyarbél plébánosa volt,¹⁷ HORVÁTH Emmanuel (1840–1909), aki Terchován született, és egy évtizedig Nagysurány plébánosa volt, HORVÁTH Ferenc (1884–1947) pápai kamarás, Aranyosmaróton plébános.¹⁸ Hiányzik a szlovák lexikonból HORVÁTH István (1902–1981), aki szülőhelyén, Szereden szerezte szlovák nyelvtudását, Szőgyénben lett plébános, ahonnan 1944-ben kitelepítették, HORVÁTH István Flórián (1860–1934), aki Nyitrapereszlényben élt és a Nagyszombati Szentszék tb. ülnöke volt, a papi szolgálatától 1908-ban eltiltott HORVÁTH János (1874–1911), aki Vágszerdahelyen, Somorján és Naszvadon működött, HORVÁTH János (1882–1934), Vágszentkereszt plébánosa, a Csejtei Espereskerület espereshelyettese, HORVÁTH József (1849–1910) nagymegyeri plébános.

HORVÁTH, Jozef (1854. február 7., Modorkirályfalva, Pozsony m. – 1935. április 12., Komját, Nyitra m.) plébános. A teológiát Esztergomban végezte. 1877. július 1-jén szentelték pappá. Kápláni állomáshelyei: Unin, Stomfa, Nagysúr, Galgóc, Krakován; adminisztrátor vagy plébános: Horvátgurab, Szőlős,¹⁹ Tótgurab, Komját, Vágszentkereszt. A szlovákiai források semmit sem közölnek róla, egyedül a jubileumi *Katolícke Slovensko*²⁰-ban található, hogy valóban nyugalmazott plébánosként élt Komjáton. Lexikonunk szerint „lapot adott ki”, ennek nyoma azonban a szlovák sajtóbibliográfiában²¹ nem található, és ugyanígy ismeretlen a „*Židia podľa Talmuda*” fordítása is 1876-ból. Nem tud ilyenről a magyar nemzeti bibliográfia és szakirodalom sem. A fordítás léte azonban valószínű, mert ugyanazon évben a mű cseh fordítása megjelent Prágában.²²

Nincs a szlovák lexikonban HORVÁTH László (1834–1907), Albár plébánosa, pápai káplán, az azonos nevű HORVÁTH László, Pudmeric, Grinád, Nyitrakoros, Cseszte káplánja, HORVÁTH Rezső (1831–1902), Sellye, (Pozsony)Eperjes, Oszuszkó, Schwainzbach²³ szolgálati helyeken; egy másik

¹⁷ A lexikonunk címszavában szereplő Pozsonydiószeg ismeretlen helynév, valószínűleg egyszerűen *Diószeg*.

¹⁸ Első plébánosi helye *Velcsic*, a magyarított Velséc eredeti magyar neve.

¹⁹ Minden bizonnyal a Pozsony melletti Szőlős, a magyarított Pozsonyszőlős.

²⁰ *Katolícke Slovensko 833–1933* (Spolok Sv. Vojtecha, Trnava 1933) 91.

²¹ Vö. POTEMRA, Michal, *Bibliografija slovenských novín a časopisov do roku 1918* (Martín 1958). Komjáton jelent meg a *Slovenský Sion* is: KÁFER István, *Slovenský Sion 1869–1872*, in *Magyar Sion* I (2007) 1/30–34.

azonos nevű papot, HORVÁTH Ernőt (1887–1968) Garamkövesd plébánosaként utasították ki 1945-ben a csehszlovák hatóságok. Nem található a *Lexikon...*-ban HORVÁTH Tibor Imre (1851–1908), aki rövid ideig Kőhidgyarmaton káplánkodott, HORVÁTH Vendel (1841–1923) (Duna)Mócs, Kemence, Szögyén káplánja, Csúz plébánosa, HORVÁTH Zsigmond (1866–1944), Pobedény, Szered, Csejte káplánja, Palást plébánosa, HOSSZANYÁK Sándor József (1874–1907) Nagyjác káplánja, Verbóc, Nagylehota²⁴ adminisztrátora.

HOTÁR, Eudovít (1876. augusztus 7., Holics, Nyitra m. – ?) plébános. 1900. március 10-én szentelték pappá Esztergomban. Káplán, adminisztrátor Széleskúton, majd káplán Gajáron. 1908-ban (Pozsony)Sárfő adminisztrátora, káplán Morvaszentjánoson a megtért anabaptisták konventjében, 1909-ben Kisvendég adminisztrátora, Nagytapolcsányban káplán és kórházlelkész, 1911-től Dubova²⁵ plébánosa. Írásai jelentek meg a *Posol Božského Srdca Ježiša* (Jézus Isteni Szívének Követe) c. folyóirat 1938/39. évfolyamában. A szlovák lexikonban nem szerepel, a miénkben hiányosan és hibásan.

Nem szerkesztették a szlovák lexikonba HÖLBL Antalt (1876–1935), aki Hidas²⁶ és Léva után Pozsonyban hittanár volt, HÖNIG Vilmos (1832–1904) pozsonyi kanonokot, aki selmecebányai, lévai működése után került Pozsonyba, HRABOVSKÝ Ferencet (1902–1976), aki Nagypaka plébánosa volt, amikor a Mindszenty-perrel kapcsolatban négy hónapi börtönre ítélték.

HRÁNEK, Ján (1880. október 6., Szokolca, Nyitra m. – 1938?). Teológiai tanulmányait Esztergomban végezte, ahol 1904. június 25-én pappá szentelték. Kápláni állomáshelyei: Leszété, (Pozsony)Nádas, Sopornya, Gajár, Detrekőváralja, Detrekőszentmiklós, adminisztrátor Széleskúton, majd nyugdíjazása után 1929-től Rimócán²⁷ élt. Újabb olyan szlovák papunkról van szó, akinek szlovák nyelvű

²² ROHLING, Augustín, *Židé podle Talmudu* [A zsidók a Talmud szerint] (ford. M. J. Balák; Praha 1876) Nakl. Theodor Mourek. Tudunk egy másik cseh nyelvű kiadásról is 1925-ből.

²³ A szócikkben szereplő Szárazpatak helyesebb *Szuha* formában, a Hattyúpatak pedig a helynév-magyarosítás jellegzetes példája a *Schwainzbach* megfelelőjeként.

²⁴ Nagyülés eredeti magyar neve.

²⁵ A magyarított Cserfalu eredeti magyar neve.

²⁶ Valószínűleg a Pozsony melletti Hidasról van szó.

²⁷ Rimóc helynév nincs. Ez minden bizonnyal a Gömör megyei Rimóca, ami ma Rimalehota (Lehota nad Rimavicou) része.

publikációja is jelent meg a *Pútnik Swato-Wojtešský* (Szent Adalbert Zarándok) c. folyóiratban. Ennek viszont 1907. évfolyama nincs, tehát a *Kalendárban* közölhette. A *Katolicke Slovensko*²⁸ Binóc (Bíňovce) településen élő nyugdíjasként említi.

Hiányzik a szlovák lexikonból a mi kézikönyvünkben szlovák betűvel utalozott HRDLICSKA Alajos (1877–1931), Pudmeric, Nagytapolcsány, Ludány, Csejkő állomáshelyeken, legutóbb Prasic²⁹ plébánosa, HROMADA József (1875–1903?), Nagykosztolány, Krakován, Szuha káplánja, HRUBY Gyula (1912–1945?), aki Kurtakeszi, Tornóc, Nagysurány káplánja volt, HRUŠKA Béla (1861–1933), Felsőkosztolány plébánosa, a rövid ideig Nagyszombatban hittanárként működő HUBER Frigyes (1896–1978), HUDYMA Béla (1892–1933), aki tábori lelkész volt és szlovákul is tudott.

HUDYMA Emil (1876. november 13., Komját, Nyitra m. – 1950, Budapest) tanár.³⁰ Az esztergomi bencéseknel járt középiskolába, a teológiát a budapesti Központi Papnevelő Intézetben végezte, és közben természettan–vegytan szakos tanári diplomát is szerzett. Szlovák nyelvtudását nyilván családjában szerezte. 1890. június 27-én szentelték pappá. 1898-tól a nagyszombati Seminarium Marianum igazgatója, gimnáziumi igazgató és egyházmegyei cenzor (1915). 1917-ben a nagyszombati szeminárium rektora és a Nagyszombati Érseki Főszentszék bírója. 1920-tól Budapesten középiskolai tanár, 1934-ben az esztergomi főszékesegyházi káptalan tb. kanonokja. Irodalmi munkásságát élete első felében, főként Nagyszombatban folytatta. 1909–1911 között szerkesztette a *Nagyszombati Hetilapot*, amelynek 1906-tól katolikus papok voltak a felelős szerkesztői. Hudyma a néppárt képviselőjelöltje is volt, de nem választották meg. A lap éles vitákat folytatott a *Nagyszombat és Vidéke* c. politikai hetilappal, a nemzetiségi kérdésben pedig a pozsonyi *Slovenské ľudové noviny*val (Szlovák Néplap).³¹

Művei: 1. *A virágok és rovarok kölcsönösségének titkai* (Nagyszombat 1901). 2. *A méh ösztöne és a Teremtő* (Nagyszombat 1904).

²⁸ *Katolicke Slovensko* 91. Bíňovce Nádaš filiája volt. 127.

²⁹ A magyarított Nyitraperjés eredeti magyar neve.

³⁰ Mivel a szlovák lexikonban nincs nyoma, szlovacikum-adatait a mi kézikönyvünkben vettük. Nagyszombati működése, prédikációi mindenképpen fontosak a szlovák és majdan közös egyháztörténetünk számára. Érdekes, hogy nagyszombati lapszerkesztő elődje, Lőrincz Gyula szerepel a *Lexikon...*-ban, Veszely Viktor azonban megint nem.

3. *A Nagyszombati Érseki Főgimnázium Természettudományi Körének 1908/09 évi működése*, in *A Nagyszombati Érseki Főgimnázium Értesítője*. 4. *Az élet problémája* (Budapest 1912).

Irod.: MKL (Viczián János)

Nem került a szlovák lexikonba HUJSZA Ágoston (1889–1933), a nagyszombati szeminárium spirituálisa (1924), Nagytapolcsány plébánosa, HUSZÁR Gyula (1866–1922), Várkony plébánosa, HUSZÁR István (1851–1937), Pozsonyeperjes, Tallós plébánosa, HUSZÁR János³² (1888–1957) Nagylévárd, Podolja plébánosa, aki biztosan szlovákul pasztorált, ugyanígy a nagytapolcsányi kórházlelkész, Sissó plébánosa, HÜBNER Nep. János (1836–1912) esztergomi kanonok, Szenic, Ürmény, Hidaskürt papja.

I

Nincs a *Lexikón...*-ban IKRÉNYI József (1834–1912), Nyitrakoros plébánosa, aki minden bizonnyal szlovákul is pasztorált, IKRÉNYI Mihály (1844–1910) nagyszombati tanár és esperes. Mindenképpen közösen kellene feldolgozni IKVAY (Pfeiffer) László (1911–1976) svájci magyar lelkész életművét, aki a felföldi (csehszlovákiai) Prohászka-körök *Új Élet* c. lapjának főmunkatársa volt, Somorján káplán, majd 1939-től a Katolikus Ifjú munkások Országos Egyesületének lelkipásztora. Hiányzik a minden bizonnyal szlovákul is pasztoráló IVICSICS Ernő Hilár (1884–1937), Vedród, Sellye, Piarg, Szobobotist³³ szolgálati helyeken.

J

Nem került a *Lexikón...*-ba JÁBORNİK Ödön (1873–1927), Hochstettnó, JAKAB Ev. János Jenő (1835–1896), Kajal, Zsigárd plébánosa, JAKABOVICS János (1879–1956), Sisó, Felsőszöllős, Tapolcsány plébánosa, JAKABOVITS György Felicián, aki 1865–1884 között Szakolcán ferences hitszónok volt, s

³¹ POTEMRA, Michal, *Bibliografija inorečových novín a časopisov na Slovensku do roku 1918* [A szlovákiai idegen nyelvű újságok és folyóiratok bibliográfiája 1918-ig] (Matica slovenská, Martin 1963) 250, 550.

³² Tiszteletre méltó, de főlősleges és hibás igyekezet lexikonunkban a „szlovák” névformára utalás.

³³ Hegybánya Ószombat eredeti magyar neve.

mint ilyen, bizonyára szlovákul is pasztorált, JAKUBĚCZY (Jakubec) Ernő (1870–1927), Bohunic, Bucsány plébánosa, JAKUBOVICS Károly János (1847–1915), az érsekújvári gimnázium tanára, JALSOVSZKY Viktor Géza (1878–1944) nagytapolcsányi káplán, JÁMBOR Péter (1860–1928), Péterfalu plébánosa, JANCSÓ Gyula (1856–1924), aki Nagylévárd, Vittenc, Verbó szolgálati helyein szlovákul is pasztorált.

JANDA, Jozef Napoleon (1869. június 18., Nécspál, Turóc m. – 1945. május 30., Nagyszombat) szlovák teológus, író, újságíró. Trencsénben járt gimnáziumba, a teológia első éveit Bécsben végezte, majd Esztergomban folytatta. 1892. június 27-én szentelték pappá. 1897-ben a Magyar Vöröskereszt Érdemcsillagának kitüntetettje. Egyházi állomáshelyei, funkciói: Verbó (1892–), Ürmény (1895–), Budapest–Józsefváros (–1900), káplán, Csermend (1900–), Nyitrapereszlény (1907–), Verebély (1923–) plébános, a Radosnai Espereskerület espereshelyettese, majd esperese (1905), a proszodális vizsgáztatók tagja (1919), a Nagyszombati Főszentszék bírója. Pápai kamarás (1924), nagyszombati kanonok és teológiai tanár (1927), a nagyszombati szeminárium rektora (1929), pápai prelátus, a Nagyszombati Apostoli Adminisztrátúra generális vizitátora (1932), az elemi iskolák felügyelője (1938). A szlovák lexikon a rendszerváltás előtti retorikát átvéve a Zichy-féle Néppárt funkcionáriusának (1897), és mint a kormányhű egyházi sajtó, a magyar állami ideológia propagátorának tartja, aki szembe fordult a szlovák nemzeti emancipációval és a munkásmozgalommal. A keresztény szocializmust propagálta. 1896-tól főmunkatársa, majd 1898–1899-ben szerkesztője volt a Budapesten megjelenő *Kresťan* (A Keresztény) c. folyóiratnak, ugyanakkor főmunkatársa a *Naša nádej*nek (A Mi Reményünk). Szerkesztette a *Herkopáter* c. folyóiratot, a *Katolícke čítanie* (Katolikus olvasmány) c. sorozatot és különböző kalendáriumokat. 1926-ban a Szlovák Néppártban kezdett dolgozni. Vallásos és hiszónoki írásait a *Naše noviny* (A Mi Újságunk, 1907–1908), a *Posol Božského Srdca Ježišovo* (Jézus Isteni Szívének Küldötte, 1919–1923), a *Slovenský kresťanský socialista* (A Szlovák Keresztényszocialista, 1921–1923) periodikumokban közölte. Mindebből az látható, hogy a magyar egyháztörténet alig ismeri munkásságát, a szlovák pedig átveszi a kommunista hatalom alatt készült szlovák életrajzi lexikon értékelését. Janda érdemi feldolgozása egyháztörténetünk elsőrendű feladata.

Művei:³⁴ 1. *Nábožné povzdychy ku sv. Jozefovi* (Vallások Szent Józsefhez; 1909). 2. *Dobryj vojak* (A jó katona; 1913). 3. *Mučenica čistoty* (A tisztaság vértanúnője; 1916, 1923). 4. *Misijné modlitby a kázne* (Missziós imák és beszédek; 1924). 5. *Ku sv. Alojzovi pobožnosť šest'nedel'ná* (Hat vasárnapi ájtatosság Szent Alajoshoz; 1926). 6. *Poučné príklady a podobenstvá* (Tanulságos példák és példabeszédek; 1929). 7. *Dobrá spoveď a hodné prijímanie* (A jó gyónás és a méltó szentáldozás; 1930). 8. *Veľkopôstne úvahy* (Nagyböjti elmélkedések; 1930). 9. *Balzam pre úbohé duše* (Balzsam a szegény lelkekre; 1935). 10. *Či a ako kázať?* (Prédikálni-e és hogyan?; 1936). 11. *Dve duševné krúťňavy. Pokušenie a príležitosť ku hriechu* (Két lelki örvény. A kísértés és a bűn alkalmá; 1939). 12. *Manželský raj, blažený kraj* (Hitvesi mennyország, boldog ország; 1936). 13. *Nebeská rosa. Milosť a jej prostriedky* (A mennyei harmat. A kegyelem és eszközei; 1939). 14. *Zlatý prameň veľkej sily* (A nagy erő arany forrása; 1940). 15. *Eubovzácna šuhajka* (A szeretetre méltó leány-suhanc). 16. *Štyri piliere čnosťivosti* (Az erényesség négy pillére; 1941). 17. *Len pre sobášencov* (Csak házasulandóknak; 1941). 18. *Jerichovská ruža* (Jerikói rózsza; 1944). 19. *Cieľ a koniec života* (Az élet célja és vége; 1943). 20. *Duchovné hýbadlo – pravý úmysel* (Szellemi mozgatórugó – az igaz szándék; 1945). 21. *Úvahy pre apoštolské duše o sv. ruženci* (Gondolatok apostoli lelkeknek a rózsafüzérről; 1945).

Irod.: *Lexikón...* 585–586. (Ján Letz); SBS II, 523.

Nem került a szlovák lexikonba JANEČZ József Máté (1866–1938), Udvarnok, Újvároska plébánosa, JANICS Ferenc (1869–1952), Lekér káplánja, a Vágsellyei Espereskerület espereshelyettese, aki Vágkirályfával is foglalkozott, JANIK József (1866–1896), Detrekőcsütörtök, Detrekőszentmiklós bizonyára szlovákul is pasztoráló plébánosa, ugyanígy JANIK Rezső (1876–1957), Felsőatrak plébánosa, a Radosnai Espereskerület esperese. Nem szerepel JANIS Ferenc (1838–1899) táborigyelő, Vízoka (Hont m.) adminisztrátora, JANKÓ Ernő (1875–1928), Alistál prlébánosa, JANKÓ István (1837–1906), Vágszerdahely, Nagymegyér káplánja, névrokona, JANKÓ István (1882–1936), aki Pozsonypüspökiben kezdte papi szolgálatát, JANKOLA Ignác József (1867–1938), Oszuszkó plébánosa.

³⁴ Válogatás a *Lexikón...* alapján.

JANKOVIČ, František (1894. november 21., Ciffer, Pozsony m. – 1962. február 15., Báhony, Pozsony m.).³⁵ Az elemi iskolát szülőhelyén végezte, a gimnáziumot Szentgyörgyön, a teológiát a bécsi Pázmáneumban, ahol 1917. április 19-én pappá szentelték. 1917–1925 között káplán, 1925–1947 között Selmecbánya, 1952–1960 között Ompitál,³⁶ Özdöge,³⁷ Ozor plébánosa. Már selmecbányai káplán korában igen aktív volt. A német jellegű városban szlovák színelőadásokat szervezett, társalapítója volt a helyi katolikus egyesületnek, amelynek székházat szerzett, és szállodát rendezett be benne. Gimnáziumi hittanárként megalapította az Orol (Sas) egyesületet, tagja volt a Matica slovenská és a vöröskereszt helyi szervezetének, a gimnáziumot támogató egyletnek, elnöke volt a selmeci tűzoltóknak. 1919-ben megalapította a szlovák autonómiáért küzdő Szlovák Néppárt helyi szervezetét, amelyet 1935–1945 között vezetett is. 1938–1940-ben Selmecbánya polgármestere volt. Érdemeket szerzett a nyugdíjas bányászok életszínvonalának javításában. 1938. október 6-án részt vett az autonóm Szlovákia kihirdetésében, és azonnal az autonóm szlovák országgyűlés képviselőjévé választották. A Szlovák Köztársaság kikiáltása után országgyűlési képviselő, a szociális és egészségügyi, valamint a kezdeményezési bizottság tagja lett. Előmozdította a bányászat államosítását, a Dubroka–Selmecbánya vasútvonal építését, a városi polgári iskola létrehozását, a város kikövezését. 1942 novemberében Pavol Jantusch püspök felszólítására lemondott az országgyűlési képviselőségről. 1944-ben a németek bevonulása után közbenjárt a letartóztatott polgári személyek és az elfogott partizánok érdekében, és mintegy 100 embert sikerült megmentenie. A Csehszlovák Köztársaság újjáalakulásakor 1945. augusztus 9-én letartóztatták, és a Népbíróság 1947. június 10-én 12 év börtönre ítélte, megfosztották állampolgári jogaitól, teljes vagyonát elkobozták. Együttműködési ígérete fejében szabadon engedték, és pasztorálhatott. Kifejezte hűségét a politikai rendszerhez, és támogatta a katolikus békepapi

³⁵ Mivel a mi lexikonunk hiányos, a bizonytalan adatok (például halála napja) a szlovák forrásokból valók. *Lexikón...* 591; SBS II, 527.

³⁶ Ottóvölgy magyarosítás előtti magyar neve.

³⁷ Az SBS *Moyzesovoja* az erőszakos helynévszlovákosítás tipikus példája. Az ősi magyar *Özdöge* települést Mojzesovora változtatták, de az egyik lexikon Moyzes besztercebányai püspök neve szerint j-vel jelzi. MAJTÁN 1500.

mozgalmat. 1935-től számos cikket írt a *Štiavničan* (A Selmeci) c. lapba, amelynek 1940–1943 között tulajdonosa is volt. Róbert Letz szócikke a *Lexikón...*-ban árnyaltan fogalmaz. A máig érvényes, hivatalosan használt szlovák bibliográfiai lexikon a „Hlinka-Néppárt klerikális-nemzeti ideológiája reprezentánsának” tartja.³⁸

Nem került a szlovák lexikonba JÁNOSI József (1888–1922), aki Zselízen kezdte szolgálatát, JANOSOVITS Miklós (1895–1938?), Kőhidgyarmat, Albár³⁹ plébánosa, JANOTTA Nándor (1889–1927), aki Pozsonyban volt hitoktató és templomigazgató, JANOVITS Károly (1883–1917), Ipolyfödemes plébánosa és JANOVITS Ödön (1903–1978?) dunaszerdahelyi esperes.

JANTAUSCH, Pavol (1870. június 27., Verbó, Nyitra m. – 1947. június 29., Nagyszombat) prieni felszentelt püspök, nagyszombati apostoli adminisztrátor, szlovák nemzeti elkötelezettségű népművelő, publicista. Nagyszombatban, Pozsonyban és Esztergomban járt középiskolába, Nagyszombatban érettségizett. A teológiát a bécsi egyetem teológiai karán végezte pazmanita növendékként, és doktorátussal fejezte be. 1893. szeptember 21-én szentelték pappá Esztergomban. Káplánkodott Nagytapolcsányban, Szomolányban (1894), 1897-ben kiséítő és adminisztrátor Nyitrabajnán, káplán Pozsony–Blumentálban. 1899-ben plébános lett Dubován, 1906–1922 között (Nyitra)Ludányban. 1922. május 29-én XI. Piusz pápa megbízta az Esztergomi Érsekség csehszlovákiai részének igazgatásával. Így apostoli adminisztrátor, 1923-ban apostoli protonotárius lett. 1925. március 30-án címzetes prieni püspökké nevezték ki. Szentelését Karol Kmeťko érsek végezte Nagyszombatban 1925. június 14-én. A pozsonyi egyetem teológiai karának megnyitása után a kar nagykancellárja lett. Már káplánként elkötelezett szlovák nemzeti meggyőződésű volt. Dolgozni kezdett a Szent Adalbert Társulatban, szlovák könyvtárat rendezett be a szomolányi híveknek és szlovák dalokat tanított be nekik. Dubovai plébánosként

³⁸ A szlovák szellemi élet egyik fonáksága, hogy mindmáig ez a kézikönyv határozza meg például a történelmi magyarországi családnevek „visszaszlovákosított” helyesírását, és más minősítő megállapításai is kötelező érvényűek.

³⁹ A lexikonunkban használt Alsóbár nem létezik, helyes alakja Albár.

kapcsolatot tartott szlovák katolikus és evangélikus paptársaival. Az 1899. évi modori népgyűlésen való részvételéért 10 évig nem kapott kongruát. Ő írta a *Hej, Slovák som* (Hej, szlovák vagyok) c. dal szövegét. Ő a szerzője egy választások előtti röpiratnak (*Jazyk nám chcú vyrezat' – A nyelvünket akarják kivágni*), amelyben a magyarosítás ellen lépett fel. A pozsonyi Blumentálban minden vasárnap prédikált szlovákul a megszokott évi három beszéd helyett. Az első világháború idején rendőri megfigyelés alatt volt. 1918 után segédkezett a szlovák nemzeti tanácsok létrehozásában a falvakban. Az új csehszlovák államban a Szlovák Néppártban tevékenykedett, mivel az védte a szlovák nemzeti jogokat és a katolikus egyházat. Apostoli adminisztrátorsága idején felhagyott a politikai tevékenységgel. Új szerzetes provinciák kialakításán fáradozott és 1923–1947 között szerkesztette a nagyszombati ordinariátus latinul és szlovákul megjelenő szervezeti folyóiratát *Litterae circulares ordinariatus Tyrnaviensis* címmel. 1939–1945 között segítségére volt az üldözötteknek, főként a kikeresztelkedett zsidókat támogatta. Közbelépésére számos katolikus pap mondott le országgyűlési képviselői mandátumáról. Igen nagy szerepe volt az egyházigazgatás, az oktatás szlovákká tételében. Életműve feldolgozásra vár!

Művei: 1. *Kresťan dnes* I–II (A keresztény ma; Trnava 1943–1944) [Cikkeinek gyűjteménye]. 2. *De momento et influxu status coelitis respectu habito aquaestiones sociales nostri aevi* (Tyrnavia 1948) [Doktori disszertációja].

Irod.: *Lexikón...* 595–597. (Róbert Letz).

Kimaradt a szlovák lexikonból JARABEK József (1876–1955), Bucsány, Csejte plébánosa, JAROSS Károly (1873–1938?) (Bars)Füss és Jác plébánosa. Lexikonunk számon tartja a szlovákul is tudó JASZOVSKY Józsefet (1907–1982?), aki a vegyes nemzetiségű magyarországi Csolnokon kezdte papi szolgálatát. Nem került a *Lexikón...*-ba JEDINÁK Tivadar (1855–1920), Drahóc⁴⁰ plébánosa, a Nagykosztolányi Espereskerület espereshelyettese.

JEDLICKA Pál / JEDLIČKA, Pavol (1844. január 14., Lopassó, Nyitra m. – 1917. február 27.,⁴¹ Esztergom) nagyszombati érseki

⁴⁰ Lexikonunk Vágdebrőd helynevének eredeti magyar formája 1913 előtt *Drahóc* volt, Daróc pedig csak a Nógrád megyei Nagydaróc lehet.

⁴¹ A *Lexikón...* szerint február 26.

helynök, esztergomi kanonok, történész, műgyűjtő, egyházi író. Lexikonunk is megjegyzi, hogy szlovák anyanyelvű volt, de nem csatlakozott a szlovák nemzeti mozgalomhoz, hanem diákkorától kezdve szlovákságát nem tagadva a magyar(országi) kultúra művelője volt. Nagyszombatban járt gimnáziumba, majd a pozsonyi Emericanum növendéke lett. A teológiát Esztergomban végezte. 1866. július 25-én szentelték pappá. Szolgálati helyei, címei, kitüntetései: Cseszte, káplán; Buda–Tabán 1868, káplán; Istvánfalva 1870, plébános; Felsődiós 1874, plébános; 1882 a Szomolányi Espereskerület esperese, az elemi iskolák felügyelője; 1899 egyházmegyei cenzor; 1902. június 13. esztergomi kanonok és nagyszombati vikárius generális; 1903 a nagyváradi Keresztelő Szent Jánosról nevezett címzetes prépost; 1908 a főszékesegyházi káptalanban nyitrai főesperes, a nagyszombati Marianum Szeminárium rektora; 1916-ban lemond a rektori címről és az érseki helynökségről; Mariazellben mutatta be aranymiséjét, és Lopassó díszpolgárává választották. Pápai prelátus, Pro Ecclesia et Pontifice kereszt, Ferenc József-rend középkereszt a csillaggal kitüntetés (1917). Diákkorában az esztergomi szeminárium magyar egyházirodalmi iskolájának tagja, elnöke. 1872–73-ban hozzájárult egy Pozsony megyei régészeti egylet létrehozásához. 1871–1875 között Pozsony megye bizottsági ülésain védte az egyház érdekeit. 1872–1875 között elkészítette Pozsony és Nyitra megye több várának és templomának alaprajzát. 1873-ban Rómer Flóris megbízásából gazdag szlovák népviseleti anyagot gyűjtött a bécsi világkiállításra, amiért a közreműködők érdemét és díszoklevelét szerezte. 1875-ben Trefort Ágoston kinevezte az országos műemlékbizottság külső tagjának. 1891-ben a Szent István Társulat igazgató választmányának, 1894-ben az Irodalmi és Tudományos Tanács tagja. A *Lexikón...* (Miloš Kačírek) kiemeli hűségét a magyar nemzetállamhoz, ugyanakkor szlovák kötődéseit, helytörténeti munkásságát is, valamint harcát a kilencvenes évek egyházi anyakönyveivel, a házasságkötésekkel és az iskola-államosításokkal kapcsolatos törvények bevezetése ellen. Ezt a mi kézikönyvünk nem emeli ki, mint ahogy nem jelzi azt sem, hogy a szlovák Szent Adalbert Társulat egyik⁴² főfelügyelője

⁴² Ennek nincs nyoma HANAKOVIČ, Štefan, *Dejiny Spolku svätého Vojtecha* [A Szent Adalbert Társulat története] (Trnava 2005) c. monográfiájában.

volt. Életművének magyar–szlovák közös feldolgozása árnyaltabbá tenné a szlovák forrásokból kitapintható nemzethagyás vádját. Erre utal finoman Zelliger Alajos emlékbeszéde (Budapest 1922). Zelliger Alajos is a magyar tudományos–egyháztörténeti közélet jeles alakja volt, beilleszkedett az új Csehszlovákia tudományos életébe,⁴³ és elsősorban a papot értékelte Jehlicska életművében.

Művei (válogatás): 1. *Társadalmi testvérharc a modern jogállam s a katolikus egyház között* (Esztergom 1879). 2. *Kiskárpáti emlékek Vöröskőtől Szomolányig* (Budapest 1883). 3. *Kiskárpáti emlékek (II) Éleskőtől Vágújhelyig* (Eger 1891). 4. *Životopis Jána Don Bosku* (Skalica⁴⁴ 1899). 5. *Társadalmi tekintély és keresztény nevelés* (Budapest 1901). 6. *Don Bosco János életrajza* (Budapest 1904). Tanulmányai (válogatás): 1. *Csejthe történelmi emlékei*, in *Magyar Sion* (1866). 2. *Vöröskő vára s történeti emlékei*, in *Magyar Sion* (1868). 3. *Kalászat a vöröskői levéltárból*, in *Századok* (1869). 4. *Vöröskő várának régisége, műgyűjteménye*, in *Archeológiai Értesítő* (1871). 5. *Adatok Szomolány vára s uradalmának történetéhez*, in *Történelmi Tár* (1879).

Irod.: MKL V, 705. (Viczián János); *Lexikón...* 603–604. (Luboš Kačírek).

JEHLIČKA, František Rudolf / JEHLICSKA Ferenc Rezső⁴⁵ (1879. január 24., Kutti, Nyitra m. – 1939. január 3., Bécs) politikus, publicista. A teológiát a bécsi Pázmáneumban végezte, ahol 1905-ben doktorált. 1902. július 14-én szentelték pappá. Egész életében intenzíven foglalkozott Magyarország filozófiai, erkölcsi és szociális kérdéseivel, különös tekintettel a szlovákságra. Szentelése után Hidaskürtön káplánkodott és hitoktató volt a modori tanítóképzőben. 1904–1906-ban káplán és javadalmas pap Pozsonyban. 1908-ban filozófiából doktorált. Ferdinand Juriga hatására hivatalosan politizálni kezdett: 1906–1911 között Magyarország parlamentjé-

⁴³ Elég utalni Pantheon *Tyrnaviense* 1931-ben megjelent bibliográfiájának nemzetföltöztetésére, amit nagyszombati plébánosként, a káptalan prépostjaként adott ki.

⁴⁴ A kiadás helye szlovák források szerint.

⁴⁵ A mi lexikonunk következetesen *Ferenc Rezsőnek* nevezi, a szlovák František Rudolfnak. A születési dátum a *Lexikónban* január 20. A születési hely a magyarított Jókút helyett a régi magyar *Kutti* alak.

⁴⁶ (1886–1949). Szlovák források szerint „klerikális politikus”, a rózsahegyí adóhivatal munkatársa, Zichy Katolikus Néppártjának rózsahegyí titkára. 1918-ban Hlinka szlovák néppártjának főtítkára

ben a hét szlovák képviselő egyike. A bazini kerületben választották meg szlovák nemzeti programmal. Romló egészsége és egy kínálózó egyetemi állás lehetősége miatt lemondott mandátumáról. 1907-ben megint káplánkodott Budapest–Tabánban. 1909-ben házi káplán a Jézus Szíve Intézetben. 1910-ben habilitált a budapesti egyetemen. 1913-ban docens, 1915-ben a filozófia nyilvános rendes tanára. Az államfordulat után a prágai csehszlovák nemzetgyűlés képviselője lett a Szlovák Néppárt részéről. 1919. augusztus 17-én a Szlovák Néppárt delegációja – Andrej Hlinka, Štefan Mohel’ és Jehlička – titokban Lengyelországon keresztül Párizsba ment, hogy beszámoljon a szlovák nemzet kedvezőtlen helyzetéről a központosított csehszlovák államban. Jehlička memorandumot szerkesztett a kérdéstről. Hlinka visszatért Csehszlovákiába, és azonnal letartóztatták. Jehlička emigrációban maradt, és Magyarország föderatív átalakítását propagálta. Politikai programja az önálló szlovák állam, a szlovák–magyar államszövetség, vagy Szlovákia teljes kulturális autonómiája volt. Elképzelése szerint a föderatív Magyarország Kelet- és Dél-Európa katolikus államainak szélesebb szövetségéhez tartozott volna. A kommunizmus elszánt ellenfele volt, Beneš a kommunizmus közép-európai meghonosítói közé sorolta. 1920-ban Krakkóban Unger Ferencsel⁴⁶ megalapította a Szlovák Nemzeti Tanácsot, majd Varsóban Dvortsák Viktorral,⁴⁷ és elnöke lett. Nem tudtak megegyezni a magyar politikusokkal, ezért ez a nemzeti tanács 1921. május 25-én Varsóban kikiáltotta az önálló Szlovák Köztársaságot, amelynek Jehlička lett az elnöke és Unger a külügyminisztere. 1933-ban Dvortsákkal ismét Szlovák Nemzeti Tancsot alakítottak Genfben, a Népszövetség székhelyén. A harmincas évek elején előadókörúton tájékoztatta Nagy-Britannia, Németország és Olaszország közvéleményét a szlovák nemzet nehéz helyzetéről Csehszlovákiában. Még 1918–1920-ban magyar, lengyel, német és olasz politikusokkal határrevízióra törekedett. 1920-ban professzor

lett. 1919 októberében Lengyelországba emigrált, és a magyar külügyminisztériumot szolgálta. Kiutasítása után 1929-től Budapesten élt. *Encyklopédia Slovenska* VI (Bratislava 1982) 180.

⁴⁷ (1878–1943). Újságíró, a keletiszlovák régió, a „szlovjakok” leszakításáért munkálkodott a nemzetestről. A szlovák források irredenta magyar ügynöknek tartják. Nálunk ÁBRAHÁM Barna foglalkozott vele és a kérdéssel részletesen: *A szlovákság történelmi törésvonalai: konfesszionális és regionalizmus*, in *Hungaroszlavakológia* (Esztergomi Forrásközpont Sorozat III) (szerk. Illés Pál Attila; Szt. István Társ., Budapest 2007) XVI. fejr. *A keletiszlovák régió: a szlovjakok kérdés* 186–196.

volt a varsói, 1923-tól a washingtoni egyetemen. 1926-tól haláláig nagyrészt Bécsben élt. Ján Letz szócikkében tárgyilagosan foglalja össze életművét, értékeli munkáit, amelyeknek már címei jelzik Jehlička jelentőségét a szlovák–magyar egyházi és politikai összefüggésrendszerben.

Művei:⁴⁸ 1. *Novoveká filozofia a Slováci* (Az újkori filozófia és a szlovákok; Turč. Sv. Martin 1903). 2. *Bijeme na zvon. Všetci katolíci slovenskí, spojte sa! Luteranizmus a husitizmus proti samostatnosti Slovenska* (Félreverjük a harangot. Valamennyi szlovák katolikus, egyesüljete! A lutheranizmus és a husitizmus Szlovákia önállósága ellen; 1903). 3. *České ukřutnosti proti římskokatolíckej Cirkvi* (Cseh kegyetlenségek a Római Katolikus Egyház ellen; 1905). 4. *Társadalmi kérdés és etika* (Budapest 1905). 5. *Ctení voličia* (Tisztelt Választók; Vel'ké Topoľčany 1907). 6. *O vzdelanosti. Poučná a sociálno-apologetická knižka* (A műveltségről. Tanulságos és szociál-apologetikus könyvecske; Trnava 1908, 2. kiad. 1926) 7. *Pikler belátásos elmélete* (Budapest 1908). 8. *A marxista vallásbölcselet forrásai és lényege* (Budapest 1908, Sep. Hittudományi Folyóirat). 8. *Az emberi élet a keresztény erkölcsstanban* (Budapest 1909). 9. *O tlači* (A sajtóról, Trnava 1911) 10. *Erkölc és vallás* (Budapest 1912). 11. *Sociáldemokracia a náboženstvo* (A szociáldemokrácia és a vallás; Trnava 1912, 2. kiad. 1946). 12. *A modern polgári jog és a katolikus keresztény erkölcstudomány (Különös tekintettel a jövőndő magyar polgári törvénykönyvre)* (Budapest 1913). 13. *Gyenge lelkek, vagy akik másoknak könnyen beugranak* (Keresztény Kiskönyvtár I. 3. Népiratkák 303.) (Budapest 1915). 14. *A jó testvérek vagyis a testvéri egyetértésről* (Keresztény Kiskönyvtár I. 4. Népiratkák 301.) (Budapest 1915). 15. *A pénz és a boldogság* (Keresztény Kiskönyvtár I. 2.) (Budapest 1915). 16. *Uralkodjunk fájdalomkon* (Keresztény Kiskönyvtár I. 1.) (Budapest 1915). 17. *A lelki béke* (Keresztény Kiskönyvtár I. 5.) (Budapest 1916). 18. *Erkölcsei és társadalmi jólét, társadalmi etika* (Budapest 1916). 19.

⁴⁸ Tekintettel a szerző fontosságára, a kézikönyvek adatai kronológiai sorrenden szerepelnek. Teljesre nem vállalkozunk, az majd az igen szükséges monográfia feladata lesz. Különösen is vonatkozik ez a pozsonyi *Katolícke Noviny* segédszerkesztőjeként készült publikációira, a *Spisy poučné a obranné* [Tanulságos és védő írások] (Trnava 1911–12), valamint az 1915–1917 között Rózsahegyen megjelent *Knížnica Svätej rodiny* [A Szent Család Könyvtára] c. sorozatra. Ő volt szellemi atyja az USA-ban 1930-ban megjelent *Samostatnosť* [Önállóság] c. hetilapnak is.

- O bratskej svornosti* (Knižnica Svätej rodiny 3.) (A testvéri egyetértésről, Ružomberok 1916). 20. *Öngyilkos felebarátaink* (Keresztény Kiskönyvtár I. 7.) (Budapest 1916). 21. *Slabé duše čili o falošnej stydlivosti* (Knižnica Svätej rodiny 4.) (Gyenge lelkek avagy a hamis szégyenlősség; Ružomberok 1916). 22. *Az Úristen malmái* (Keresztény Kiskönyvtár III. 2.) (Budapest 1916). 23. *Utánzás és majmolás* (Keresztény Kiskönyvtár I. 8.) (Budapest 1916). 24. *Velké prikázanie čili o láske k blížnemu v duchu sv. Františka Saleského* (Knižnica Svätej rodiny 4.) (A nagy parancsolat avagy felebarátaink szeretete Szalézi Szent Ferenc szellemében, Rózsahegy 1916). 25. *A 10 csapás Szlovenszkóban. Szomorú jubileum. Verjük ki a cseheket* (h. é. n.). 26. *Kto je a čo chce?* (Ki az és mit akar?; Cleveland, USA, Ohio, 1920). 27. *Najlepšie dedičstvo* (A legjobb örökség; Ružomberok 1924). 28. *Une Etape du Calvarie Slovaque; Le Procès Tuka 1929–1930* (Paris 1930). 29. *Náš program. Marš von Česi! Slovensko patri Slovákom* (A mi programunk. Mars ki, csehek! Szlovákia a szlovákoké; Philadelphia 1932). 30. *A revízió és a szlovákok* (Budapest 1933). 31. *Reply to Mr. R. W. Seton Watson's Book 'Slovakia then and now'* (Wien 1932). 32. *A new forged document made us by the Czechs in Geneva and London* (Wiener 1934). 33. *Aide-memoire du Conseil Slovaque Présenté à la Société des Nations au sujet du bolchevisme et du problème Slovaque* (Genève 1935, Dvortsák Viktorral és Unger Ferencsel). 34. *Le problème Slovaque* (Budapest 1935, Genfben is!). 35. *Quo vadis slovaczyzno?* (Warszawa 1935).

Nem került a szlovák lexikonba JEHLICSKA Ferenc bátyja, JEHLICSKA János (1877–1938?), aki biztosan szlovákul is pasztorált Szuha, Dejte, Nagysurány, Sasvár szolgálati helyeken, JEKKEL József (1845–1909), aki Dunaszerdahelyen és Zsigárdon káplánkodott, JERNEI (Juriga) János (1870–1936), aki szlovák nyelvtudásával Komját, Szomor, Pozsony–Blumentál, Stomfa káplánja, Máriavölgy adminisztrátora volt.

JESZENÁK Gábor, királyfiai, báró (1865. május 3., Bécs – 1938?) pozsonyi kanonok. Nagyszombatban járt gimnáziumba, a teológiát Budapesten végezte 1883–1887-ben. 1887. október 3-án szentelték pappá. Komáromi káplánkodás után 1892-ben Párkány plébánosa lett, 1906-tól pozsonyi kanonok. 1938-ban az orsolyita iskola igazgatója. 1916-ban rajki préposti címet kapott. 1918-ban a szentgyörgyi érseki gimnázium érseki megbízottja. A püspöki kar megbízásából iskolai rendtartást dolgozott ki, amit 1920 után az utódállamokban

használtak. Igen aktív volt az első Csehszlovákia idején. Írt a föld-reformról, az autonóm hitközségekről. A pozsonyi dómról írt kötetete fontos forrásmunka. Ezért is furcsa, hogy nem szerepel sem a szlovák lexikonban, sem más szlovákiai kézikönyvekben,⁴⁹ sőt a mi kézikönyvünk sem tudja halálának helyét és idejét.

Művei: 1. *Hogyan biztosítsuk iskoláink katolikus jellegét* (Esztergom 1903). 2. *Katolikus iskoláink jogi természete* (Budapest 1904). 3. *A felekezeti iskolák hatóság-e?* (Budapest 1905). 4. *Díszebéd Vaszary Kolos aranymiséje alkalmából* (Esztergom 1905). 5. *Magyarországi latin és görög szertartású r.k. elemi népoktatási intézetek szervezete és közigazgatására vonatkozó rendszabályok* (Esztergom 1906). 6. *II. Rákóczi Ferenc emlékezete* (Pozsony 1907). 7. *Magyar Boldog Ilona élete* (Pozsony 1910). 8. *Alamiznás Szent János a pozsonyi dómban őrzött tetemeinek története* (h.é.n.). 9. *Árpád-házi Boldog Margit tetemeinek története* (h.é.n.). 10. *A csehszlovák föld-reform, különös tekintettel a szlovenszkói nagy javadalmakra* (h.é.n.). 11. *A helyi autonóm hitközségek ügye Szlovenszkón* (h.é.n.) 12. *A sz. Mártonról, hajdan a legszenteb Világ-Megváltóról nevezett pozsonyi ősi székesegyház története* (Concordia, Bratislava é.n.). 13. *A pozsonyi Szent Mártonról nevezett dómtemplom története* (h.é.n.). 14. *A templomi építkezés az Árpád-házi királyok idejében Magyarországon* (h.é.n.). Publikált az *Esztergom*, a *Népnevelő*, a *Magyar Állam*, az *Egyetértés*, az *Új Szív* (Pozsony) c. periodikumokban.

Nem szerepel a szlovák lexikonban JEZSÓ János (1874–1913), Vedrőd, Vágszerdahely káplánja, Mellek plébánosa, JEZSÓ Mihály (1818–1896) esztergomi kanonok, Jóka, Szölgvény plébánosa, JÓNÁS Imre (1847–1945), Muzsla, Naszvad, Léva káplánja, Alsógyőröd plébánosa, JÓZSA Árpád Ferenc (1885–1967) Nagyölvéd, Garamkövesd káplánja, JUHÁSZ Antal (1910–1945?), Ipolyság, Zselíz káplánja, JUHÁSZ Béla (1881–1961), aki Pozsonypüspökiben, Naszvadon és Zselízen is káplánkodott, a bizonyára szlovákul is pasztoráló JUHÁSZ Ferenc (1890–1978?) tábori lelkész, Magyarbél plébánosa, JUHÁSZ István 1872–1940), Szimő plébánosa, a nyilván szlovákul is tudó JURÁCSEK Alajos (1877–1911), Vágszentkereszt plébánosa.

⁴⁹ Jozef Hal'ko is csak hivatkozik egyik munkájára. Vö. HALKO – KOMORNÝ 552, 560.

⁵⁰ A *Slovenské noviny*ban megjelent cikk a szlovák katolikus papság kisebb részének „csehszlovák” tájékozódását bizonyítja a forradalom leverése után. Eva Fordinálóvá megjegyzi, hogy Juračka

JURÁČKA, Ignác (1820. május 1., Kopcsány, Nyitra m. – 1899. augusztus 27., Láb, Pozsony m.) szlovák nemzeti elkötelezettségű esperesplébános. Nagyszombatban végezte a filozófiát, a teológiát pedig 1841–1843 között pazmanitaként Bécsben. 1845. április 3-án szentelték pappá. 1845–1849 között Stomfán volt káplán, majd 1849-től adminisztrátor, 1855-től Láb plébánosa és a Stomfai Espereskerület jegyzője, 1866-tól esperese. A szlovák lexikon szócikke szerint (Eva Fordinálová) a szlovák nemzeti élet szervezője volt, a Matica slovenská alapító tagja, a znióváraljai szlovák gimnázium szervezőinek egyike, az 1863. évi velehradi Cirill–Metód ünnepek támogatója. 1846-ban dicséző költeményt írt Ján Hollyhoz *Prorok Slávy* (A dicsőség prófétája) címmel. Irodalmi érdeklődésére jellemző *Nový důkaz literární o bývalém květu společného česko-slovenského pravopisu na Slovensku* (Új irodalmi bizonyíték a közös csehszlovák helyesírás virágzására Szlovákiában) c. cikke⁵⁰ a bécsi *Slovenské noviny*ban 1853-ban. Publikált a *Cyrrill a Method* c. folyóiratban is.

Nem került a szlovák lexikonba JURASSI / JURASCSIK Sebestyén (1873–1957), aki Verebélyen, Jácon, Szentendrén, Pozsony–Blumentálban lelkészkedett, JURÁCSEK Alajos (1877–1911), Tótmegyer, Budapest–Terézváros káplánja, Vágszentkereszt plébánosa.

JURIGA, Ferdinand (1874. október 12., Egbell, Nyitra m. – 1950. november 23., Pozsony) szlovák politikus, újságíró, szerkesztő, teológiai doktor, országgyűlési képviselő, plébános. Már hétéves korában szülei Esztergomba küldték tanulni Ján Juriga apát-plébánoshoz, nagyapja fivéréhez. Hat évig volt Esztergomban és két gimnáziumi osztályt végzett, a harmadikat és a negyediket Szakolcán, majd a hatodiktól már szeminaristaként ismét Esztergomban. Érettségi után kiváló diákként a bécsi Pázmáneum növendéke lett, ahol F. Schindler professzor a keresztény szociális tanítással ismertette meg. Ezt egész életében alkalmazta. Aktívan részt vett a bécsi szlovák egyetemisták Tatran egyesületének munkájában. 1894-ben a Hegyentúlról (Záhorie)⁵¹ származó papokkal és szeminaristákkal

Svetozár Hurban Vajanský *Kotlín* („Katlan”, költött városnév) c. regényében Surinski esperes prototípusa.

⁵¹ A Kis Kárpátok és a Morva folyó közötti sík terület, jellegzetes szlovák néprajzi értékekkel, folklórral. Központjának Malacka tekinthető.

megszervezte a velehradi zarándoklatot, felvette a kapcsolatot a morva papokkal és a Cirill–Metód-kultusz híve lett. 1897. augusztus 26-án szentelték pappá. Szolgálati helyei: 1898 Nagymánya, Budaörs, 1900 Léva, 1901 Tótmegyer, Pozsony–Blumentál káplán, 1905 (Pozsony)Szöllős, 1923 Vágszerdahely plébános, 1924 nagyszombati szentszéki ülnök, 1929. április–október között felfüggesztették.⁵² 1930-ban nyugdíjba vonult.⁵³ A pasztorációban közvetlen kapcsolatot alakított ki az emberekkel. Rámutatott a nemzetiségi kérdés etikai és szociális arányaira. Tótmegyeren mértékletességi egyletet alapított. Pozsonyt tekintette a szlovák élettér eljövendő központjának, ezért ott teljes mértékben kibontakoztatta előadói, szociális és kulturális tevékenységét. Sikeresen együttműködött az evangélikus diákokkal. A Szent Adalbert Társulat bizottsági tagja lett. Erőteljesen aktivizálta az egyesület munkáját és kezdeményezte a Szentírás fordítását szlovák irodalmi nyelvre. Szöllőson rendezte a község viszonyait és hozzájárult mindenoldalú fejlődéséhez. Sikertült új egyházi iskolát létrehozni, amelyben a kötelező magyar mellett a szlovákot is tanították. Abban a községben is alapított mértékletességi egyesületet. Átlátta az Országos Katolikus Párt törekvéseit, és önálló szlovák katolikus párt alapítására törekedett. Nemzeti szellemre buzdította Nyugat-Szlovákia katolikus földműveseit. 1905-ben a Szlovák Néppárt alapítóinak egyike és programjának kidolgozója lett. 1906-ban öntudatos szlovákként hatodmagával a Magyar Országgyűlés képviselője lett. *Ohrňme si rukáv* (Tűrjük fel az ingujjunkt) és *Faraoniti a Herodiáni* (Faraoniták és herodiánusok) című cikkéért (*Ludové noviny* 1906. nov. 16.) két év börtönre és 1200 korona pénzbírságra ítélték. A büntetést a váci fegyházban töltötte le 1907–1909 között.⁵⁴ 1910-ben ismét országgyűlési képviselőnek választották. 1913. július 29-én Zsolnán kezdeményezte a Szlovák Néppárt megújítását és titkára lett. Érdemeket szerzett a Hétfájdalmú Szűzanya, Szlovákia pátrónája kultuszának újjáélesztésében. A Hegyentúl szociális viszonyainak javításán fáradozott. A Zohori Népbank egyik alapí-

⁵² A szlovák lexikon ezt nem említi, csak azt, hogy kizárták a Szlovák Néppártból.

⁵³ Tekintettel igen jelentős politikai, publicisztikai munkásságára, átvesszük a *Lexikon...* érdemi részét (Ján LETZ).

⁵⁴ A mi kézikönyvünk szerint Vácott 1907-ben börtönlelkész volt.

tója volt. A pénzügyet segítségével hengeralmot építettek. Hasonló népbankot alapított Szereden is. 1918-ban elsőként hirdette a Szlovák Nemzeti Tanács gondolatát, amely politikai különbségek nélkül képviselte volna a szlovák érdekeket. Erőteljesen altivizálta a szlovák politikai életet. 1918. október 19-én utolsó szlovák képviselőként utoljára szólalt fel a Magyar Országgyűlésben. A szlovákok önrendelkezési jogát követelte. 1918. október 30-án aktívan részt vett a turócszentmártoni deklarációs gyűlésen, amely eldöntötte a betagozódást a csehszlovák államba. Akkor a Szlovák Nemzeti Tanács és végrehajtó bizottságának tagjává választották. 1918. november elején kinevezték a prágai forradalmi Nemzetgyűlés képviselőjének. 1918. november 13-án kidolgozta az első szlovák autonómia-tervet, amit a Szlovák Képviselők Klubja elutasított. A Zsolnán 1918. december 19-én megújított Szlovák Néppárt alelnöke lett, és a program egyik megfogalmazója. Gyakran került ellentétbe Andrej Hlinka pártelnökkel, akitől eltérően jelentősebb egyházi reformok (szlovák istentiszteleti nyelv, önkéntes cölibátus, a plébánosok és püspökök választása) bevezetéséért szállt síkra. Nem akarta engedni olyan emberek felvételét a pártba, akik nem tettek semmit a szlovák érdekekért. 1919-ben rövid időre megvált a Szlovák Néppárttól, de 1920-ban ismét belépett. 1921-ben a *Slovenské noviny*ban új szlovák autonómia-javaslatot tett közzé. 1920-ban és 1925-ben néppárti programmal a prágai parlament képviselőjévé választották. A *Rodobrana* (Nemzetvédelem), a néppárt védelmi szervezetének társalapítója és programjának egyik szerzője volt. 1926-ban bizalmas tárgyalásokat folytatott Milan Hodžával a néppárt belépéséről a kormányba akár a párt szétesése árán is. Ebben az időben élesedett ellentéte Vojtech Tukával, akit magyarofilnek tartott. Éles sajtóviták után Jurigát 1929. február 18-án kizárták a pártból. Hlinkával csak 1935-re békült ki. 1930-ban nyugdíjba vonult, kihúzódott a politikai életből. Teljesen a Szlovák Ligának szentelte magát, amely a nemzetiségileg vegyes területen működött. 1922–1939 között a Liga alelnöke, 1931–1939 között Iskola Maticájának elnöke volt. A II. világháborúban a szláv gondolat mellett állt ki. A politikán és az eredeti módszerű pasztorációs munkán kívül sokat publikált. 1904-től a katolikus néppárt sajtójának főmunkatársa volt. 1901–1918 között bibliográfiájában 595 tétel szerepel. Vezércikkek, politikai események kommentárjai, vallásos elmélkedések. Stílusa közel áll a népnyelvhez, fogalmazása szókimerő, radikális irányú. 1919–20-ban főszerkesztője volt a *Práca*

a výroba (Munka és Termelés) c. szlovák–német–magyar hetilapnak, 1919–1930 között a *Slovenské ľudové noviny* főmunkatársa, és mint ilyen újabb 300 cikket írt.

Művei: 1. *Blahozvestovanie* (Örömhír; Skalica 1905) [Nyugat-szlovákiai katolikusok bekapcsolása a nemzeti munkába]. 2. *Lúčenie* (Búcsúzás; Turč. sv. Martin 1907) [Írások a váci börtönbe induláskor]. 3. *Písma, ktoré počas krvavej potopy sveta napísal Ferdiš Juriga* (Írások, melyeket a világ véres áradata idején írt F.J.; Bratislava 1919). 4. *Krimálne písma* (Bűnügyi írások; Bratislava 1922). 5. *Slovenská bojovná* (Szlovák harci dal). 6. *Sedmiboletná* (A Hétfájdalmú; Trnava 1928). 7. *Blahozvest' kriesenia slovenského národa a Slovenskej krajiny* (A szlovák nemzet és Szlovákország feltámasztásának örömhíre; Trnava 1934) [Juriga emlékiratai harmadik személyben fogalmazva]. 8. *Jubilárna blahozvest'* (Jubileumi örömhír; Trnava 1938) [Csehszlovákia létrejöttének 20. évfordulójára]. 9. *Krvavá potopa. Horí! Prevrat! Oho! ho!* (A világ véres árvize. Tűz van! Fordulat! Kopaszd meg!) [1500 oldalas kéziratban maradt regénytrilógia].

Irod.: *Ferdiš Juriga. Zborník referátov zo seminára Ferdiša Jurigu* (F. J. Tanulmánygyűjtemény az F. J. szeminárium anyagából).

Nem található a szlovák lexikonban JURIK Jakab (1875–1933), Nadlány plébánosa, a Nagytapolcsányi Espereskerület esperese, JURKA József (1876–1948), Zsemlér plébánosa, a Szalkai Espereskerület esperese, valamint JUSTH Lajos (1824–1896), Egeg, Szalka plébánosa.